

УРОК АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ МАЛОКОМПЛЕКТНОЇ ШКОЛИ

У статті розглядається проблема організації навчально-виховного процесу на уроках англійської мови з учнями молодших класів малокомплектної школи.

В статті розглядається проблема організації учебно-воспитательного процесса на уроках английского языка с учениками начальных классов малокомплектной школы.

Актуальність проблеми, що розглядається в статті, полягає у відсутності будь-яких методичних досліджень про особливості проведення уроку іноземної мови у класах-комплектах.

Сучасні умови розвитку людства вимагають нового підходу до навчання та виховання дітей, організації всього навчального процесу. Навчання має бути розвивальним, воно повинно збагачувати дитину знаннями та способами розумової діяльності, формувати їхні інтереси та здібності. Відповідно мають змінитися способи, засоби, методи та прийоми навчання та виховання на уроках англійської мови. Важливим чинником, що сприяє ефективності навчання іноземної мови, є вміння моделювати навчальний процес відповідно до сучасних вимог педагогічної науки і практики, вміння гнучко адаптувати його до навчальних умов [2, с. 3].

Проблема, яка аналізується, – організація та проведення уроку англійської мови з молодшими школярами малокомплектної школи – є рушійним фактором ефективної організації діяльності вчителя англійської мови на уроці.

Формулювання основних вимог до організації навчально-виховного процесу в класах-комплектах є метою нашої статті. До її завдань входить критично проаналізувати літературу, яка висвітлює загальні положення організації діяльності вчителя та учнів в малокомплектній школі, та навести зразок плану-конспекту уроку з англійської мови в початкових класах малокомплектної школи, враховуючи вищезазначені вимоги.

Враховуючи психофізіологічні та індивідуальні особливості учнів 1-4 класів, у методичній літературі щодо проведення уроку англійської мови висувуються такі вимоги:

- ширше використання різноманітних ігор;
- вивчення якомога більшої кількості пісень, віршів, скоромовок тощо;
- оснащення уроку великою кількістю наочності, роздавальним матеріалом, іграшками;
- ширше використання технічних засобів навчання.

Завершальним штрихом у проведенні якісного та цікавого уроку англійської мови в початкових класах стане посиленість запропонованих учителем завдань і логічне їх завершення – оцінювання знань учнів не тільки за бальною системою, а й заохочувальними репліками оцінюючого характеру, визначенням найактивніших учнів на уроці.

Для того, аби правильно організувати і провести урок англійської мови в початкових класах загальноосвітньої школи, необхідно докласти немало зусиль під час добору матеріалів та завдань, враховуючи особливості кожного учня. Але урок англійської мови з початківцями малокомплектної школи дуже відрізняється від таких у загальноосвітніх школах міста. Як відомо, визначальними умовами ефективної організації навчально-виховного процесу в малокомплектній школі є оптимальне поєднання класів у комплект. Досвід роботи більшості таких шкіл довів, що педагогічно доцільно об'єднувати 1 і 3, 2 і 4 класи початкової школи [1].

Вчитель малокомплектної школи працює одночасно з декількома класами. Тому приблизно 50-75 % (а це 2/3 уроку) навчального часу відводиться на самостійну роботу учнів класу комплексу. Старші учні працюють самостійно, і вчитель може більше уваги приділяти молодшим. Навчальний матеріал сприймається останніми як новий, а для старших він є нібито повторенням вивченого раніше. Тому старші діти із задоволенням допомагають молодшим у подоланні певних труднощів. Умови роботи вчителя англійської мови малокомплектної школи потребують від учителя обов'язкової організації самостійної роботи кожного з класів. Час, відведений на самостійну роботу тому чи іншому класу, залежить від того, скільки необхідно вчителю для роботи з іншим класом.

Постійне переключення уваги вчителя в роботі з класом-комплексом викликає певні

труднощі, як для молодшого школяра, так і самого вчителя. У більшості випадків чіткі та зрозумілі установки вчителя на виконання певного виду роботи самостійно є гарантом успішного оволодіння молодшими школярами малокомплектної школи іншомовним матеріалом. Велика кількість часу, відведеного на самостійне опрацювання матеріалу, вимагає відповідно достатнього контролю діяльності учнів на уроці вчителем. Іноді це може викликати у дітей молодшого шкільного віку дискомфорт у вивченні іноземної мови. Запобігти цьому, на нашу думку, можуть варіативні форми контролю самостійної роботи учнів на уроці або після нього. Оскільки учні працюють в атмосфері підвищеної слухової чутливості, вчителю необхідно привчати учнів початкових класів до роботи в таких умовах. Чітко продумані вчителем форми роботи з навчальним матеріалом також допоможуть створити більш сприятливі умови для навчання дітей.

Вироблення в учнів початкової школи вмінь і навичок іншомовного спілкування вимагає від учителя іноземної мови додержання певних вимог щодо проведення уроку: урок має починатися одразу після дзвоника; перед проведенням уроку вчитель має ретельно спланувати хід уроку, попередньо підібравши адекватні форми та прийоми роботи, які б відповідали поставленій меті та завданням уроку. Тут не можна обминути індивідуально-диференційованого підходу у процесі відбору навчального матеріалу з тієї чи іншої теми. Не слід забувати, що завдання, підібрані вчителем, мають постійно ускладнюватися, урізноманітнюватися й систематизуватися. Необхідним є підбір додаткових завдань для встигаючих учнів класу-комплекту, а також зменшення в обсязі або спрощення навчальних вправ та завдань для слабких учнів.

У методичній літературі структура уроку в початкових класах малокомплектної школи передбачає такі етапи: активізація знань учнів, пояснення нового матеріалу, закріплення, повторення, узагальнення знань [3, с. 65]. При цьому важливо правильно визначити, який етап уроку у кожному класі слід проводити під керівництвом учителя, а на якому діти можуть працювати самостійно. Для структури уроку значення має не стільки точно визначені назви етапів уроку англійської мови, скільки їх проміжні ланки ("з учителем – самостійно", "самостійно – з учителем").

Враховуючи визначені вище особливості уроку англійської мови в малокомплектній школі, нижче подається зразок уроку, проведеного нами з учнями 2-4 класів Улянівської малокомплектної школи Чернігівського району.

План-конспект уроку англійської мови для 2-4 класів малокомплектної школи

Тема уроку: "Animals"

Цілі уроку:

Практичні:

учити учнів співвідносити звуки з буквами, що їх позначають (2 клас);

удосконалювати вміння читати слова (2 клас) та речення (4 клас);

учити учнів вживати лексичні одиниці на рівні діалогічної єдності "запитання-відповідь"; удосконалювати вміння монологічного мовлення та аудіювання.

Освітня:

залучати учнів до культури мови, що вивчається.

Розвиваюча: розвивати пам'ять, увагу учнів.

Виховна: виховувати любов до тварин.

Обладнання уроку: фонограма пісні "I can swim like a fish", малюнки тварин, картки зі словами, буквами та звуками, м'яка іграшка, картки "Загублена розповідь", таблиця тварин, підстановча таблиця.

Схематичний план уроку

1. Початок уроку: організація класу, повідомлення цілей уроку	3 хв.
2. Фонетична зарядка	5 хв.
3. Активізація знань учнів	5 хв.
4. Пауза для релаксації	4 хв.
5. Тренування у вживанні лексичних одиниць	11 хв.
6. Фізкультхвилинка	3 хв.
7. Тренування у читанні слів та речень (2 клас) та написанні речень (4 клас)	7 хв.
8. Сприймання інформації на слух	4 хв.
9. Завершення уроку: домашнє завдання, підсумки уроку, оцінювання	3 хв.

Хід уроку

<p>Етап I Початок уроку: організація класу, повідомлення практичних цілей уроку</p>	<p>Teacher: Good morning, kids. How are you ...? Is anybody absent? Why is he/she absent? Let's start our lesson. When I was going to your lesson I met someone. He asked me where I was going and then he gave me these 2 boxes with different tasks. If you do them, you'll know who he is.</p>	
<p>Етап II Фонетична зарядка Приєм 1: повторення звуків за вчителем Приєм 2: парна робота</p>	<p>T.: The first task is to name the sounds: [f], [m], [k], [p], [d], [b], [t]. Example: [f]- fox, a fox. This is a fox.</p> <p>T.: The next task is to find a pair. Примітка: учні 2 класу отримують картки з звуками, учні 4 класу отримують картки з буквами. Example: -Hello! I'm sound [b]. - Good morning! I'm letter Bb. The letter Bb sounds [b].</p>	
<p>Етап III Актуалізація знань учнів</p>	<p style="text-align: center;">2 клас</p> <p>Приєм: написання букв в алфавітному порядку. T.: Your third task is to write down the letters: Bb, Cc, Dd, Ff, Kk, Mm, Pp, Tt.</p> <p>Примітка: завдання виконується самостійно.</p>	<p style="text-align: center;">4 клас</p> <p>Приєм: відповіді на запитання з опорою на підстановчу таблицю. T.: Your third task is to answer my questions. Example: What's this?- This is a fox. What colour is it?-It is red. What can it do?-It can run. Примітка: Завдання виконується під керівництвом вчителя.</p>
<p>Етап IV Пауза для релаксації Приєм: повторення римівки "Colours"</p>	<p>T.: The fourth task is to recite a poem "Colours"</p> <p style="text-align: center;">Red and yellow Blue and green Blue and green Blue and green Red and yellow Blue and green Black and white and brown</p>	
<p>Етап V Тренування у вживанні лексичних одиниць</p> <p>Приєм 2: Гра "Зламаний телефон"</p>	<p style="text-align: center;">2 клас</p> <p>Приєм 1: Робота в режимі "запитання-відповідь" T.: To say "Hello" to animals is your next task. Example: What's this?-This is a bear. Is this a bear? - Yes, it is(No, it isn't).</p> <p>Примітка: Завдання виконується під керівництвом вчителя. T.: The next task is to play a game "A broken telephone". Example: This is a bear.</p>	<p style="text-align: center;">4 клас</p> <p>Приєм 1: складання опису тварин в парах. T.: Your next task is to describe an animal. Example: This is a tiger. It is red and black. It can swim, jump, sleep, eat. Примітка: завдання виконується самостійно.</p> <p>T.: The next task is to play a game "A broken telephone". Example: This is a fox. It is red.</p>

Етап VI Фізкультхвилинка Прийом: виконання рухів під пісню "I can swim like a fish".	Т.: The sixth ask is to sing a song and to dance.	
Етап VII Тренування у читанні слів та речень, написанні речень	2 клас Прийом 1: Читання слів на картках за вчителем. Т.: Now you have to read. Example: a fox, a bear, a dog, a pig, a cat, a kitten. Прийом 2: Складання та читання речень. Example: It is a fox. Примітка: Завдання виконується під керівництвом вчителя.	4 клас Прийом: Скласти і записати розповідь з речень, що написані не по порядку. Т.: It is time for you to write. Example: It is brown. This is a bear. I like this animal very much. It can climb, jump, sleep. Примітка: завдання виконується самостійно.
Етап VIII Сприймання інформації на слух Прийом: послухай опис і здогадайся.	Т.: The last task is to guess who our guest is. I'm an animal. I'm black, yellow and red. I can run, jump and sleep. I can say "Meow". Who am I? Answer: A cat.	
Етап IX Завершення уроку: пояснення домашнього Завдання, підведення підсумків уроку, оцінювання учнів.	Т.: Our guest brought your homework for the next lesson: 1 Опишіть свою улюблену тварину (2 клас-усно, 4 клас – усно, письмово). Т.: Do you like our guest? He likes you very much. He wants to give the marks... because you were active and attentive. But Oleh, Sveta... made some mistakes. Thank you for your work. See you next time. Good bye.	

Запропонований урок є лише одним з багатьох можливих варіантів організації навчально-виховного процесу на уроках англійської мови в початкових класах малокомплектної школи. Організація і проведення уроку – творчий процес, що вимагає затрат зусиль з обох боків: з боку вчителя та з боку учнів. Цей творчий пошук може згаснути лише за відсутності натхнення, яке вчителю надають діти своїми успіхами та бажанням приходити на його урок. Тому можна зробити такі висновки: перед кожним вчителем стоїть завдання показати учням, що заняття іноземною мовою – це серйозна й напружена праця, яка потребує вольових зусиль, мобілізації уваги, інтелектуальної активності, а всього цього можна досягти використанням на заняттях аудіовізуальних засобів навчання, включенням до навчального процесу елементів змагання, завдань ігрового характеру, рольових ігор, використанням пісень, римівок, віршів. Спокійна атмосфера уроку, доброзичливе ставлення один до одного, ентузіазм учителя та віра у своїх учнів також позитивно впливають на навчально-виховний процес у початковій школі.

Література

1. Анисин Н.М. Большие заботы малокомплектной школы. – М.: Просвещение, 1986. – 112 с.
2. Коваленко О. Про вивчення іноземних мов у 2003-2004 навчальному році // English. – 2003. – № 21-24. – С. 3-4.
3. Мелешко В. Шестилітки під увагою керівника малокомплектної початкової школи // Початкова школа. – 2002. – № 4. – С. 63-67.